

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Henkilöön liittyvä syy, tosiasiallinen olosuhde, kuntosali, syrjintäoletta

Diaarinumero: 399/2018

Antopäivä: 16.5.2019

Hakija katsoi tulleen syrjityksi, kun yksityinen liikkeenharjoittaja purki hakijan kanssa tekemänsä sopimuksen kuntosalijäsenyydestä ja samalla peruutti hakijan oikeuden käyttää kuntosalia.

Hakijan toimittamasta selvityksestä kävi ilmi, että hän oli oman kertomansa mukaan todennut kuntosalin työntekijälle ennen harjoittelun aloittamista olevansa niin kova treenaamaan, etteivät heikotasoiset treenaajat todennäköisesti kykene sietämään häntä kovan treenin takia.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että saadun selvityksen mukaan oikeus käyttää kuntosalia oli peruutettu sen johdosta, että hakijan harjoittelu kuntosalilla aiheutti pelkoa kuntosalin työntekijöissä ja asiakkaissa. Vastaja oli pitänyt hakijan toimintaa sellaisena, ettei se ole ollut kuntosalin toiminta-ajatuksen mukaista.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi asiassa käytettävänä olleen selvityksen perusteella, että vastaajan päätös kuntosalin käyttöön oikeuttavan sopimuksen purkamisesta oli perustunut hakijan tosiasialliseen toimintaan eikä hänen terveydentilaansa taikka muuhun henkilöön liittyvään syyhyn.

Ottaen huomioon yhdenvertaisuuslain esityöt, asiassa saatu selvitys, kuntosalin toiminta-ajatus ja liikkeenharjoittajan oikeus valita asiakkaansa sekä se, että kuntosalin käyttöoikeuden epääminen perustui hakijan tosiasialliseen toimintaan, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, ettei asiassa syntynyt yhdenvertaisuuslain 28 §:ssä tarkoitettua syrjintäoletta ja hylkäsi hakemuksen.

(Lainvoimainen)

Asian tausta

Hakija solmi 31.5.2017 kahden vuoden määräaikaisen kuntosalisopimuksen A Oy:n kanssa. Hakija harjoitteli salilla yhden kerran sopimuksen solmimispäivänä. Harjoittelun jälkeen hakija sai ilmoituksen, jonka mukaan hänen kuntosalijäsenyyttään ei aktivoita ja sopimus puretaan, eikä hakijaa veloitettu. Sopimuksen purkamisen perusteeksi ilmoitettiin hakijan toiminnan kuntosalilla olleen sellaista, että se oli aiheuttanut pelkoa yrityksen työntekijöissä ja asiakkaissa. Salin työntekijät ja asiakkaat olivat kokeneet hakijan harjoittelun ja aggressiivisen käyttäytymisen pelottavana. A Oy:n toimitusjohtaja ilmoitti hakijalle, että yrityksellä on oikeus valita asiakkaansa, ja että yritys pyrkii tarjoamaan palveluitaan ”Elli 44 v.” –asiakkaille. Vastaja ilmoitti tämän asiakaskunnan rajauksen vaikuttavan yrityksen asiakasvalintoihin.

Hakija valitti 7.7.2017 vastaajan menettelystä kuluttajariitalautakunnalle, joka totesi 1.3.2018 antamassaan päätöksessä, että lähtökohtaisesti kuntosalilla on oikeus estää asiattomasti käyttäytyvän henkilön harjoittelu ja purkaa palvelusopimus. Koska osapuolten kertomukset sopimuksen purkuun johtaneista tapahtumista olivat ristiriitaiset, eikä kuluttajariitalautakunnan

käytettävissä olevin keinoin ollut selvitettävissä, mitä kuntosalilla oli tapahtunut, kuluttajariitalautakunta ei antanut asiassa ratkaisusuositusta.

Hakija teki 2.6.2017 rikosilmoituksen kunnianloukkauksesta, koska epäili joidenkin henkilöiden antaneen kuntokeskuksen henkilökunnalle häntä vahingoittavia tietoja, joiden perusteella hänen kuntosalisopimus purettiin. Poliisi keskeytti tutkinnan, minkä jälkeen hakija kanteli tutkinnan keskeyttämisestä eduskunnan oikeusasiamiehelle. Oikeusasiamies katsoi 11.10.2017 antamassaan päätöksessä muun ohella, että edellytykset tutkinnan keskeyttämiselle olivat olleet olemassa 17.8.2017 tehdyn tiedustelun jälkeen. Syyttäjävirosto päätti keskeyttää esitutkinnan 12.1.2018 tekemällään päätöksellä, jonka mukaan asiassa käytettävänä olevan aineiston valossa arvioituna syyttäjä tulisi tekemään asiassa joka tapauksessa seuraamusluonteisen syyttämättäjäättämispäätöksen, koska asia oli kokonaisuutena arvioiden vähäinen.

Asiassa on riidatonta, että vastaaja solmi hakijan kanssa sopimuksen omistamansa kuntosalin jäsenyydestä, joka oikeutti hakijan käyttämään kuntosalia, ja että vastaaja oli purkanut sopimuksen yksipuolisesti hakijan käytettyä kuntosalia ensimmäisen kerran.

Hakijan vaatimukset

Hakija pyytää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa kieltämään häneen kohdistuneen syrjinnän ja asettamaan uhkasakon kiellon tehosteeksi sekä antamaan asiassa yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentissa tarkoitetun velvoitepäätöksen.

Hakijan perustelut

Hakija epäilee tulleen syrjityksi huippu-urheilijan tasoisen terveydentilansa ja lihaksikkuutensa johdosta.

Hakija kiistää käyttäytyneensä tai harjoitelleensa kuntosalilla aggressiivisesti, vaan vain harjoitelleensa intensiivisesti kovan kuntotasonsa mukaisesti.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei asiassa synny syrjintäolettaa ja hylkää hakemuksen.

Kysymyksenasettelu

Asiassa on arvioitavana syrjikkö yksityinen liikkeenharjoittaja hakijaa, kun hän purki hakijan kanssa tekemänsä sopimuksen kuntosalijäsenyydestä ja samalla peruutti hakijan oikeuden käyttää kuntosalia.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 2 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Lain 4 §:n 4 momentin mukaan tavaroiden tai palvelujen tarjoajalla tarkoitetaan laissa sitä, joka ammattimaisesti tarjoaa tavaroita tai palveluja yleisesti saataville.

Yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentin mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi muissa kuin työsuojeluviranomaisen toimivaltaan 22 §:n mukaan kuuluvissa asioissa kieltää asianomaista jatkamasta tai uusimasta syrjintää tai vastatoimia taikka määrätä tämän ryhtymään kohtuullisessa määräajassa toimenpiteisiin kyseisessä laissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi. Lautakunta voi asettaa antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Asiassa on kyse yksityisen liikkeenharjoittajan tarjoamasta kuntosalipalvelusta, joten se kuuluu yhdenvertaisuuslain soveltamisalaan ja samalla yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaan.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että elinkeinotoimintana harjoitettavassa kuntosalipalvelujen järjestämisessä on kyse palvelujen tarjoamisesta yleisölle, eikä siinä saa menetellä yhdenvertaisuuslaissa kielletyllä tavalla syrjivästi.

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Yhdenvertaisuuslain syrjintäkieltoon sisältyy luettelo kielletyistä syrjintäperusteista. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan lain mukaan myös muut henkilöön liittyvät syyt rinnastetaan laissa nimenomaan mainittuihin syihin.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan muulla henkilöön liittyvällä syyllä viitataan säännöksessä siinä nimenomaisesti mainittujen syiden kaltaisiin seikkoihin. Muuhun kuin henkilöön liittyvään syyhyn perustuva erilainen kohtelu ei kuulu ehdotetussa laissa tarkoitetun syrjintäkiellon piiriin. Erot ihmisten tosiasiallisissa olosuhteissa, toiminnassa tai menettelytavoissa eivät yleensä muodosta ehdotetussa säännöksessä tarkoitettua henkilöön liittyvää syytä. (HE 19/2014 vp., s. 67).

Yhdenvertaisuuslain esitöiden (HE 19/2014 vp., s. 67) mukaan muita syitä voivat olla Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännössä sellaisiksi katsotut syyt. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkinta muista henkilöön liittyvistä syistä on ollut varsin laaja (Hode ja Abdi, 6.12.2012, asia 22341/09, kpl. 46). Muut henkilöön liittyvät syyt voivat koskea paitsi henkilön sisäsyntyisiä ominaisuuksia myös oikeudellista asemaa (Hode ja Abdi, kpl. 47) taikka asemaa, joka vaikuttaa henkilökohtaisiin olosuhteisiin siten, että sen perusteella yksittäiset henkilöt tai ryhmät ovat erotettavissa toisistaan (Varnas v. Liettua, asia 42615/06, 9.7.2013, kpl 111, Novruk ja muut v. Venäjä, asiat 31039/11, 48511/11, 76810/12, 14618/13 ja 13817/14, 15.3.2016, kpl. 90 ja Ibrogimov v. Venäjä, asia 32248/12, 15.5.2018, kpl 18).

Syrjintäolettamien syntyminen

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan syrjintäolettamien syntyminen, jos vireillepanijan esittämien tai muiden asiaa käsiteltäessä esiin tulleiden seikkojen perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun. Ensimmäisessä vireillepanijan on esitettävä sellaista näyttöä tapahtumien kulusta ja muusta tosiseikastosta, jonka perusteella asiaa objektiivisesti arvioiden voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun. Pelkkä väite tai epäily syrjinnän tai vastatoimien kiellon rikkomisesta ei riitä syrjintäolettamien syntymiseen. (HE 19/2014 vp., s. 93)

Hakija on epäillyt, että häntä olisi syrjitty hänen terveydentilansa johdosta.

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n mukaisesti kiellettyihin syrjintäperusteisiin kuuluu henkilön terveydentila.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan terveydentilalla viitataan sekä fyysiseen että psyykkiseen terveydentilaan. Se kattaa sekä akuutit että krooniset sairaudet. (HE 19/2014, s.67)

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut, että liikkeenharjoittajan oikeus valita asiakkaansa on perustuslain 18 §:ssä turvatun elinkeinonvapauden ja perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatun omaisuuden suojaan näkökulmasta perusteltua. (PeVL 49/2004)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa ensinnäkin, että vastaaja solmi hänen kanssaan kuntosalisopimuksen, joka oikeutti hänet käyttämään kuntosalia, ja että sopimus oli purettu kun hän oli käyttänyt kuntosalia.

Hakijan toimittamasta selvityksestä käy ilmi, että hän oli oman kertomansa mukaan todennut kuntosalin työntekijälle ennen harjoittelun aloittamista olevansa niin kova treenaamaan, etteivät heikotasoiset treenaajat todennäköisesti kykene sietämään häntä kovan treenin takia.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että saadun selvityksen mukaan oikeus käyttää kuntosalia oli peruutettu sen johdosta, että hakijan harjoittelu kuntosalilla aiheutti pelkoa kuntosalin työntekijöissä ja asiakkaissa. Vastaaja on pitänyt hakijan toimintaa sellaisena, ettei se ole ollut kuntosalin toiminta-ajatuksen mukaista.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo asiassa käytettävänä olevan selvityksen perusteella, että vastaajan päätös kuntosalin käyttöön oikeuttavan sopimuksen purkamisesta on perustunut hakijan tosiasialiseen toimintaan eikä hänen terveydentilaansa taikka muuhun henkilöön liittyvään syyhyn.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan muuhun kuin henkilöön liittyvään syyhyn perustuva erilainen kohtelu ei kuulu laissa tarkoitetun syrjintäkiellon piiriin.

Edellä selostetun perusteella yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei hakijan solmiman kuntosalisopimuksen purkaminen ja salin käyttöoikeuden peruuttaminen ole perustunut yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun hakijan henkilöön liittyvään syyhyn.

Hakija ei ole esittänyt asiassa sellaista muutakaan selvitystä, joka antaisi lautakunnalle objektiivisesti arvioiden aiheen olettaa vastaajan menetelleen syrjinnän kiellon vastaisesti.

Johtopäätös

Ottaen huomioon yhdenvertaisuuslain esityöt, asiassa saatu selvitys, kuntosalin toiminta-ajatus ja liikkeenharjoittajan oikeus valita asiakkaansa sekä se, että kuntosalin käyttöoikeuden epääminen perustui hakijan tosiasialliseen toimintaan, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei asiassa synny yhdenvertaisuuslain 28 §:ssä tarkoitettua syrjintäolettamaa ja hylkää hakemuksen. Asian näin päättyessä myös vaatimus velvoitepäätöksen antamisesta on hylättävä.

Uhkasakko

Uhkasakkolain (1113/1990) 4 §:n mukaan viranomainen voi asettaa uhkasakon, jos niin on laissa säädetty.

Yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentin mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi asettaa antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on edellä todetuin perustein hylännyt hakemuksen.

Asian näin päättyessä myös vaatimus uhkasakon asettamisesta on hylättävä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 2 §, 8 § 1 ja 2 momentti, 20 § 3 momentti ja 28 §

Uhkasakkolaki (1113/1990) 4 §

Perustuslaki (731/1999) 15 § 1 momentti, 18 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Tuomas Ojanen (puheenjohtaja), Outi Anttila, Merja Heikkonen, Riitta-Maija Jouttimäki ja Sonya Walkila. Asian esittelijä Juhani Kortteinen.